

VENDEPUNKT - en møteplass for kunnskaps- og kulturformidling. Et formidlingsprosjekt i krysningspunktet mellom kulturarv, teater og litteratur.

Av Lene Helland Rønningen, Vendepunkt
Foto: Lene Helland Rønningen, Vendepunkt

I Trøndelag lærer ungdom om seg selv og sin historie gjennom deltakelse i prosjektet Vendepunkt.

Fra utviklingen av forestillingen «Spor gjennom ingenmannsland». Referansegruppen ser på og gir tilbakemelding.

BAKGRUNN

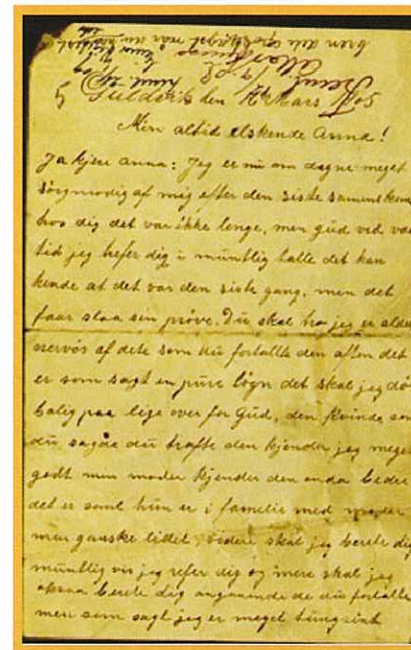
I 2009 sto Arkivsenteret Dora og kunstnerne Schøyen/Rønningen bak et unikt formidlingsprosjekt i arkivsammenheng. I prosjektet «Dora Devised» og gjennom forestillingen «Spor gjennom ingenmannsland» ble scenekunsten en formidlingsform for kilder fra arkivene. Hele 3000 ungdommer så forestillingen. Her fikk de leve seg inn i fortellinger vi fant i arkivmateriale, samtidig som de fysisk var tilstede i arkivene. Dora Devised rettet seg mot helt spesifikke målgrupper gjennom at skoleklasser i målgruppen (ungdomsskole og videregående skole) fikk delta som referansegruppe i arbeidet også med å utvikle forestillingen. På denne måten ble deres medvirkning avgjørende for å skape en forestilling som virkelig engasjerte dem. Gjennom arkivinstitusjonenes kilde- og historiekunnskap, scenekunstnerens

arbeid med stoffet og ungdommenes tilbakemeldinger oppsto forestillingen. I prosjektet «Vendepunkt» bygger vi videre på nybrottsarbeidet som ble gjort gjennom en bevisst og aktiv satsing på formidling til ungdommer i skolen. Vendepunkt er et unikt formidlingsprosjekt i krysningspunktet mellom kulturarv, teater og litteratur. Her får unge delta aktivt i alle faser av prosjektet.

Prosjektet er et storstilt samarbeid mellom fire institusjoner på Arkivsenteret på Dora (Statsarkivet i Trondheim, Inter-kommunalt Arkiv Trøndelag, NTNU Universitetsbiblioteket, Dora og Forsvarsmuseet Magasin Dora), dramaturg/teaterpedagog/instruktør Lene Helland Rønningen, samt lyriker/dramatiker Marte Huke. Prosjektets første del (2010) er fullfinansiert og har mottatt hele 247 000 kr i støtte fra ABM-utvikling. Prosjektet er treårig, og i første fase (2010) skal det utvikles et kreativt verksted for ungdom. Dette tilbys skoler i Trøndelag gjennom Den Kulturelle Skolesekken høsten 2010. De to neste årene skal det utvikles en teaterforestilling for ungdom (2011), basert på det arbeidet som er gjort med ungdommene i verkstedet, og dernest skal det utvikles en bok (2012).

VERKSTEDET

Verkstedet utforsker historiske kilder og ungdoms egne fortellinger; deres biografi. Dette gjøres gjennom fokus på fortellingen som overordnet struktur. I et utviklingsarbeid kobler vi teatermetoder, kreativ skriving og arkivfaglige metoder slik at ungdom kan utforske stoffet på en spennende måte. Dette er helt nytt med tanke på å formidle kulturarven, og vi kan treffe ungdommen gjennom deres egne, aktive deltagelse. Fortellingen tilbyr ulike rom; det kontekstuelle, dramatiske, refleksive og poetiske, som muliggjør flere typer forståelse av en kilde. En historisk hendelse, for eksempel avhøret av en motstandskvinne under krigen, kan man utforske i ulike rom. I det dramatiske rom kan man se på hvilke hendelser som utløser et slikt Vendepunkt i hennes liv. En annen mulighet er å se hendelsen ut ifra ulike ståsted, fra hennes mors situasjon eller den tyske mannen som avhører henne. Gjennom å kombinere ulike metoder, får ungdommene mulighet til å gå inngående inn i en kilde eller sak. De kan spille ut ulike hendelser, og de kan gå mer i dybden gjennom å skrive de ulike involverte tanker i situasjonen. For å få til dette må man forstå konteksten hun er en del av - for å forstå bakgrunnen for handlingene og samfunnets reaksjon. Dette gjør at deltagerne også må forholde seg til kildekritikk. De må forstå fortellingen for å komme videre i utforskningen av den. På denne måten blir forfatterens, dramaturgens og arkivformidlernes metoder alle avgjørende i et

Kjærlighetsbrev fra Anna til Amund fra 1905 blir utgangspunkt for en scene der Kalle gir uttrykk for sin kjærlighet til Katarina gjennom Chat. Fra forestillingen «Spor gjennom ingenmannsland» på Dora i 2009. Frode Eggen som Kalle og Mari Wiig Salvesen som Katarina. Kilde er hentet fra Statsarkivet i Trondheim.

kulturmøte for å skape en ny deltagende metodikk. I verkstedet kommer vi i tillegg til det historiske materiale også til å arbeide med ungdommenes egne fortellinger, deres biografi, og sette dette i spill med det historiske. Gjennom nærhet skapes interesse for hvordan vi forteller i dag, både i hvilken form og hva slags betyd-

ning dette har. På hvilken måte setter vi spor etter oss i dag, og hva sier våre fortellinger om den tida vi lever i? Hva er sammenhengen mellom individ og samfunn? Hvor ser vi likheter og forskjeller mellom fortid og samtid? Tematisk søker prosjektet å utforske begrepet «vendepunkt». Vendepunktet er det punktet i en fortelling der hand-

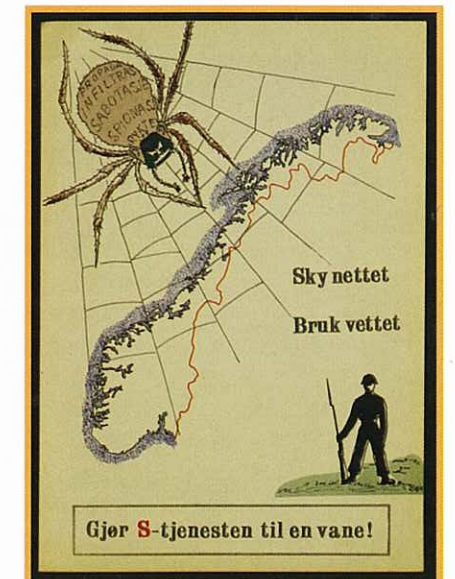
Målet med verkstedet er å:

- Studere arkivmateriale gjennom kreative metoder, og da med fortellingen som overordnet strukturelt redskap.
- Utforske hvordan ulike fortellermønstre legger til rette for hvordan vi forstår og ser oss selv.
- Utforske begrepet Vendepunkt i et historisk, dramaturgisk og biografisk perspektiv.
- Se på betydningen av vendepunkt og endring i historisk og samtidig kontekst
- Reise spørsmål om fortellingsformen til ulike tider, og se på dette i forhold til hva slags kunnskap som blir lagret og arkivert for ettertiden. Bruke de sosiale teknologier (for eksempel facebook) som eksempel for å skape nysgjerrighet og forståelse for hvilke spor vi legger igjen etter oss.
- Utforske forholdet mellom struktur og aktør, samfunn og individ, i en historisk og samtidig kontekst.
- Fokuser på elevenes medvirkning som sentralt prinsipp for hele prosjektet, gjennom å bruke deres bidrag aktivt i alle prosjektets tre faser. Brukermedvirkning er avgjørende for engasjement, forståelse og formidling som kan treffe de unge.
- Bruke en kombinasjon av ulike kreative metoder og historisk/arkivfaglig kompetanse for å sørge for innlevelse og forståelse. Kulturmøtene blir avgjørende for å kunne utvikle ny formidlingsmetodikk og nye formidlingsformer.

lingen går over i sin motsats, der personer eller hendelser avsløres og der noe endres. Ungdoms deltagelse er viktig, de engasjeres og er selv skapende med utgangspunkt i det historiske materiale vi tilbyr, samt at de kobler dette på nye måter gjennom at de selv skriver deler av sin egen biografi, og dikter videre på denne.

Verkstedet er også et laboratorium der vi ser og erfarer hva de unge er opptatt av, hvilke koblinger de gjør, hvilke deler av historien de ønsker å undersøke. Vi mottar også mange fortellinger fra de unge selv gjennom skriveoppgavene i verkstedet. Gjennom aktiv dokumentasjon av de unges deltagelse underveis, skal dette materiale bli drivende for den neste fasen, der vi utvikler en ny form for dramatikk for unge, og en forestilling for målgruppen. Prosjektet produserer mange typer tekster; kilden i seg selv, historikernes kontekstualiseringer av kilden, dramatikernes bearbeiding til kunstnerisk form, elevenes tolkninger og nye fortellinger med utgangspunkt i kilden. Til sammen vil denne tekstrikdommen være grunnlaget for boka i den siste fasen.

Dersom du er interessert i å lese mer om dette prosjektet, kan du gå inn på nettsiden: <http://www.arkivsenteret.no/nettutstillinger/vendepunkt/>

«Sky nettet, bruk vettet» er eksempel på en kilde som kan utforskes i vendepunktets verksted. Hvilket «nett» er det plakaten henviser til, og hva slags «nett» er aktuelle for ungdom i dag? Kilde: Funnet hos Forsvarsmuseet Magasin Dora.